

Wioletta Bieńkowska

Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie

**AGROTURYSTYKA JAKO FORMA PRZEDSIĘBIORCZOŚCI
NA OBSZARZE LGD „KRZEMIENNY KRĄG”**

*AGROTOURISM AS A FORM OF ENTREPRENEURSHIP
IN THE REGION OF LOCAL ACTION GROUP „FLINT CIRCLE”*

Słowa kluczowe: agroturystyka, LGD „Krzemienny Krąg”

Key words: agrotourist farms, Local Action Group „Flint Circle”

Synopsis. Agroturystyka w obecnych czasach stała się popularną formą wypoczynku wśród turystów. Wiąże się ona bezpośrednio z obszarami wiejskimi oraz wykorzystaniem ich walorów przyrodniczych, produkcyjnych i usługowych. Podejmowanie działań przedsięwziętych, jakimi są m.in. usługi agroturystyczne, przyczyniają się do poprawy warunków bytowych mieszkańców wsi. przedstawiono wyniki badań przeprowadzonych na terenie dziewięciu gmin wchodzących w skład LGD „Krzemienny Krąg”.

Wstęp

Agroturystyka jest formą wypoczynku realizowaną na terenach wiejskich o charakterze rolniczym, opartą na udostępnianiu bazy noclegowej odwiedzającym turystom i aktywności rekreacyjnej związanej z gospodarstwem rolnym.

Specyfika działalności rolniczej sprawia, że rodziny rolnicze dysponują warunkami do rozwijania dodatkowej działalności zarobkowej przez poszukiwanie alternatywnego zatrudnienia poza gospodarstwem lub nowej działalności prowadzonej w gospodarstwie [Zawisza, Orłowska 2008]. Coraz bardziej popularną formą aktywności podejmowanej przez rolników przy wykorzystaniu posiadanego potencjału (gospodarstwo rolne), jest świadczenie usług agroturystycznych.

W literaturze można spotkać się z wieloma definicjami agroturystyki, m. in. może być rozumiana jako organizowanie przez rodzinę rolniczą na wsi wypoczynku lub krótkiego pobytu turystycznego we własnym gospodarstwie rolnym, przy czym pobyt ten związany jest z wiejskimi atrakcjami, które turystom może oferować dany region i znajdujące się tam gospodarstwa rolne [Gotkiewicz, Brodziński, Szałkiewicz 2000]. Według innego autora, agroturystyka to rodzaj turystyki, którą się prowadzi na terenach rolniczych, wykorzystując wolne pomieszczenia do adaptacji, budynki gospodarze rolników oraz produkcję i usługi ich właścicieli [Dębniwska 2007]. Rozpoczęcie działalności agroturystycznej nie wymaga rozbudowanej bazy noclegowej i żywieniowej. Może się ona rozwijać, korzystając z istniejących zasobów mieszkaniowych gospodarstw rolnych, jak również z przestrzeni rekreacyjnej zlokalizowanej w obrębie gospodarstwa [Szlachciuk, Ozimek 2009]. Podejmowanie działalności agroturystycznej, szczególnie w regionach o małym uprzemysłowieniu, dość niskim udziale zatrudnienia poza rolnictwem, a jednocześnie o dużym bezrobociu, które mają korzystne i atrakcyjne walory przyrodnicze i kulturowe, mają szansę na poprawę przez rozpoczęcie tego typu działalności. Agroturystyka przynosi korzyści, zarówno turystom, jak i ludności wiejskiej. Turysty mają możliwość spędzania wolnego czasu i obcowania z naturą oraz poznania bliżej środowiska wiejskiego np. przez uczestnictwo w codziennych pracach w gospodarstwie. Do korzyści dla mieszkańców wsi można zaliczyć również wykorzystanie nadwyżek siły roboczej w gospodarstwie, zdobywanie nowych kwalifikacji i umiejętności przez rolników, bardziej intensywne wykorzystanie obiektów oraz możliwość sprzedaży produktów rolnych i przetworów. Korzyści wiążą się też z poprawą sytuacji ekonomicznej gospodarstw rolnych, poprawą struktury gospodarczej obszarów wiejskich, aktywizacją ludności wiejskiej i kształtowaniem nowych postaw w ramach budowania wielofunkcyjnego rozwoju wsi [Czaplicka-Kozłowska 2009]. Niewątpliwie świadczenie usług agroturystycznych może być określone jako forma podejmowania działań przedsięwziętych przez mieszkańców wsi.

Celem artykułu było przedstawienie wyników badań dotyczących agroturystyki jako formy przedsiębiorczości na obszarze LGD „Krzemienny Krąg”.

Agroturystyka jako forma przedsiębiorczości na obszarach wiejskich

Agroturystyka jest formą działań przedsiębiorczych, świadczących o aktywności mieszkańców wsi prowadzących gospodarstwo rolne. Specyficzna wiejska zabudowa, często pozwala na wygospodarowanie dodatkowych pokoi przeznaczonych do przyjmowania turystów. Wiąże się to z koniecznością otwarcia się na nowoczesność ze strony mieszkańców wsi. Obok prowadzenia typowego gospodarstwa rolnego, rolnik musi rozbudować swoje gospodarstwo o nowe funkcje. Wśród usług bezpośrednio związanych z pobytem gości w gospodarstwie rolnym można wymienić: naukę jazdy konnej, wypożyczenie bryczki, zbieranie darów przyrody, korzystanie ze sprzętu sportowego, organizowanie kuligów i ognisk.

Obowiązkiem rolników decydujących się na prowadzenie gospodarstwa agroturystycznego jest zgłoszenie działalności do urzędu gminy. Jednak zgodnie z ustawą o podatku dochodowym od osób fizycznych [1991] nie jest wymagane zgłoszenie takiej formy jako działalności gospodarczej. Według ustawy wolne od podatku dochodowego są dochody uzyskane z tytułu wynajmu pokoi gościnnych w budynkach mieszkalnych, położonych na terenach wiejskich w gospodarstwie rolnym – osobom przebywającym na wypoczynku oraz dochody uzyskane z tytułu wyżywienia tych osób, jeżeli liczba wynajmowanych pokoi nie przekracza 5. Dla rolnika prowadzącego działalność agroturystyczną głównym celem jest uzyskanie jak najwyższych dochodów umożliwiających zwiększenie rodzinnego budżetu.

W literaturze przedmiotu wyróżnia się następujące cele ekonomiczno-społeczne rozwoju agroturystyki [Gołembski 2002]:

- stymulacja rozwoju gospodarstw rolnych świadczących usługi turystyczne oraz miejscowej infrastruktury,
- aktywizacja miejscowego rynku pracy,
- rozbudowa i modernizacja zasobów mieszkaniowych rolników,
- możliwość zbytu nadwyżek towarowych produktów rolnych,
- dodatkowe dochody dla rolników i budżetów lokalnych,
- stworzenie możliwości atrakcyjnego wypoczynku, zwłaszcza dla osób mniej zamożnych,
- wzrost poziomu kulturalnego mieszkańców wsi.

Material i metodyka badań

Badania przeprowadzono w 2008 roku za pomocą kwestionariusza ankiety jako forma konsultacji społecznych na potrzeby budowy Lokalnej Strategii Rozwoju gmin. Do badania wybrano dziewięć gmin wchodzących w skład LGD „Krzemienny Krąg”: Bałtów – 51 przebadanych osób, Bodzechów – 47, Chotcza – 88, Ćmielów – 98, Kunów – 67, Lipsko – 88, Sadowie – 86, Sienno – 57 i Solec nad Wisłą – 64 osoby. Ankieta składała się z 41 kilkuwariantowych pytań, które zostały podzielone na 7 grup tematycznych:

- związek z miejscem zamieszkania,
- aspekty społeczno-gospodarcze rozwoju lokalnego,
- aspekty przyrodnicze rozwoju,
- rolnictwo,
- turystyka w tym agroturystyka,
- informatyzacja obszarów wiejskich i partnerstwo lokalne,
- ogólne informacje o danych osobowych badanych respondentów.

W badanych gminach, odpowiednio przeszkoleni ankierzy dotarli do 646 osób, które zostały do badania dobrane celowo, a kryterium pozwalającym zakwalifikować dane osoby do udziału w badaniu była ich aktywność na terenie swojej gminy. Mimo, iż liczba respondentów była dość znacząca, nie można mówić o pełnej reprezentatywności badania, co oznaczało, że wyników nie należy odnosić do większego terenu, niż badany. Wśród badanych osób – 57,55% stanowiły kobiety, a 42,45% mężczyźni. Większość respondentów, określiła swoją sytuację materialną jako przeciętną – 56,81%, jako dobrą – 17,49%, jako złą – 11,3%, bardzo złą – 1,86%, a bardzo dobrą – 1,7%. Natomiast 10,84% badanych nie udzieliło odpowiedzi na pytanie dotyczące sytuacji materialnej rodziny. Na potrzeby niniejszego artykułu omówiono wyniki badań z obszaru tematycznego dotyczącego agroturystyki.

Wyniki badań

Z badań przeprowadzonych wśród 646 osób zamieszkujących na terenach gmin wchodzących z skład LGD „Krzemienny Krąg” wynika iż blisko połowa respondentów w poszczególnych gminach uznała agroturystyczną formę pozarolniczej działalności gospodarczej, jako szansę rozwoju swojego regionu. Ponad 30% badanych szansę widziało w szeroko pojętej turystyce, natomiast około 20% badanych – w ochronie dziedzictwa kulturowego. Szczegółowe dane na ten temat przedstawiono w tabeli 1.

Respondentom zadano pytanie, które dotyczyło ich pomysłu na rozwój obszaru LGD „Krzemienny Krąg”. Większość badanych respondentów (58%) uznała, iż najlepszym pomysłem na rozwój obszaru LGD, jest podjęcie działalności agroturystycznej przez mieszkańców poszczególnych gmin. Niespełna 30% badanych upatruje rozwój w przemyśle, a zaledwie 13% w sporcie. Na rysunku 1 przedstawiono szczegółowe dane na ten temat.

Kolejnym pytaniem w ankiecie dotyczyło związku z produktem lokalnym. Stworzenie takiego produktu mogłoby stać się zachęcające dla potencjalnych turystów do odwiedzenia danej gminy, a tym samym zakwaterowania się w gospodarstwach agroturystycznych. W tabeli 2 przedstawiono dane na temat produktu lokalnego w gminach należących do LGD „Krzemienny Krąg”.

Z danych wynika, iż 79% respondentów uważa, że nie ma w ich gminie produktu lokalnego. Niespełna 50% badanych nie wie, czy na terenie gminy, którą zamieszkuje istnieją grupy producenckie. Ponad 30% uważa, że tego typu grupy nie istnieją na terenie gminy, a niespełna 20% badanych deklaruje, że takie grupy w gminie istnieją. Natomiast 66% respondentów odpowiedziało: na pytanie czy produkt lokalny mógłby powstać w ich gminie, a nieco ponad 20%, że jest to możliwe.

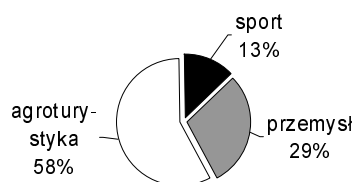
Podsumowanie

Jak wynika z przeprowadzonych badań respondenci w dziewięciu gminach wchodzących w skład LGD „Krzemienny Krąg” wskazali, że prowadzenie działalności agroturystycznej jest szansą na rozwój lokalny ich gminy. Dzięki podjęciu się stworzenia, a następnie prowadzenia tego typu gospodarstwa mieszkańcy wsi mają możliwość zdobycia dodatkowych dochodów dla rodzin rolniczych, ale również dla budżetów lokalnych. Ponadto korzyścią jest wzrost poziomu kulturowego mieszkańców wsi. Martwić może fakt, iż blisko 80% badanych wskazało, że w ich gminie nie istnieje produkt lokalny. Ponad, połowa uważa, że stworzenie produktu lokalnego, który mógłby stać się dodatkową atrakcją – jest niemożliwe.

Tabela 1. Dziedziny gospodarki jako szansa rozwoju lokalnego

Gmina	Formy pozarolniczej działalności gospodarczej [%]			
	turystyka	agroturystyka	ochrona dziedzictwa kulturowego	inne
Bałtów	38	47	15	0
Bodzechów	35	45	20	0
Chotcza	35	47	18	0
Ćmielów	39	35	19	7
Kunów	33	42	22	3
Lipsko	31	49	17	3
Sadowie	32	47	21	6
Sienno	21	41	36	2
Solec nad Wisłą	45	34	20	1
LGD	35	43	20	3

Źródło: opracowanie własne na podstawie raportu z badań ankietowych przeprowadzonych na terenie dziewięciu gmin wchodzących w skład LGD "Krzemienny Krąg".

Rysunek 1. Pomysł mieszkańców na rozwój obszarów należących do LGD „Krzemienny Krąg”

Źródło: jak w tab. 1.

Tabela 2. Produkt lokalny

Pytanie	Odpowiedzi [%]
Czy istnieje produkt lokalny?	
Tak	21
Nie	79
Czy istnieją i działają grupy producenckie?	
Tak	19
Nie	36
Nie wiem	46
Czy mógłby powstać taki lokalny produkt i przyciągnąć potencjalnych turystów?	
Tak	21
Nie	66
Nie wiem	13

Źródło: jak w tab. 1.

Niewątpliwie podjęcie przez rolników prowadzenia działalności agroturystycznej jest działaniem przedsiębiorczym, którą można zdefiniować jako: postaw człowieka wobec otaczającego go świata i ludzi, wyrażająca się w twórczym i aktywnym dążeniu do ulepszenia istniejących stanów rzeczy, w gotowości do podejmowania nowych działań lub rozszerzenia dotychczasowych i dążenia do osiągania złożonych (zwykle zwiększonych) korzyści materialnych, które prowadzą do odczuwalnego wzrostu uzyskiwanych zysków (dochodów) oraz poprawy warunków życia i pracy [Wiatrak 2003].

Literatura

- Czaplicka-Kozłowska I.** 2009: Agroturystyka w strategiach rozwoju gmin Warmii i Mazur. *Rocz. Nauk. SERiA*, t. XI, z. 4, s. 57.
- Dębniewska M.** 1997: Agroturystyka, koszty, ceny, efekty. za: Knecht D. 2009: Agroturystyka w agrobiznesie. Wyd. C.H. Beck, Warszawa, s. 9.
- Golebski G.** 2002: Kompendium wiedzy o turystyce. PWN, Warszawa – Poznań, s. 33.
- Gotkiewicz W., Brodziński Z., Szalkiewicz W.** 2000: Dodatkowe i alternatywne źródła dochodów na obszarach wiejskich. Wyd. Centrum Rozwoju Obszarów Wiejskich Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, Olsztyn, s. 141.
- Szlachciuk J., Ozimek I.** 2009: Stan i perspektywy rozwoju agroturystyki w gminie Białowieża. [W:] Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Turystyki i Języków Obcych w Warszawie. *Turystyka i rekreacja*, z. 4(2), s. 144.
- Wiatrak A.** 2010: Pojęcie przedsiębiorczości, jej cele i rodzaje. [W:] *Przedsiębiorczość – podstawy teoretyczne* (red. T. Piecuch). Wyd. C.H. Beck, Warszawa, s. 38.
- Zawisza S., Orłowska A.** 2008: Agroturystyka jako forma przedsiębiorczości mieszkańców w gminie Chojnice. [W:] *Ekonomiczne i społeczne aspekty rozwoju turystyki wiejskiej* (red. J. Sikorska-Wolak). Wyd. SGGW, Warszawa, s. 95.

Ustawa o podatku dochodowym od osób fizycznych z dnia 26 lipca 1991. Dz.U. z 10 września 1991 r., nr 80, poz. 350.

Summary

Nowadays agrotourism became very popular form of leisure. It is obviously connected with rural areas and their economy, services and natural values. Enterprising activity (including agrotourism) improves material status of local inhabitants. The article presents results of the research, conducted in nine communes in the region of Local Action Group 'Flint Circle'. The analysis aimed to determine and assess factors influencing development of regional and traditional products market.

Adres do korespondencji:

mgr Wioletta Bienkowska
Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie
Katedra Ekonomiki Edukacji, Komunikowania i Doradztwa
ul. Nowoursynowska 166
02-787 Warszawa
tel. (22) 593 42 02
e-mail: wioletta_bienkowska@sggw.pl